

Maatalous ja porotalous ovat tarvinneet toisiaan!

Osallistuin hiljattain Rovaniemellä pidettyyn poroparlamenttiin, jossa mm. julkistettiin tohtori Juhani J. Kortosalmen lajissaan ainutlaatuinen teos "Suomen porotalouden historia." Teos tuo uusia avauksia tänä päivänä käytävään keskusteluun poronhoidon alkuperästä ja siitä kuka tai ketkä kuuluvat alkuperäisväestöön.

Kortosalmen teos ainakin minut sai vakuuttumaan siitä, että karjataloudella rikastettu sekatalous tulo Lappiin 1600-luvulta lähtien on ollut huomattavin muutos lappalaisten ja ympäristön suhteissa koko Lapin historian aikana. Sen toteuttaminen vaati laajojen maa-alueiden raivaamista viljelymaaksi, mikä käynnisti lappalaisväestön vähittäisen kasvun. Ennen muuta se aiheutti ennen näkemättömiä muutoksia ihmisten välisissä sosiaalisissa suhteissa. Siirtyminen karjatalouteen kannusti lappalaisia luopumaan menneisyyden vaeltavasta elämäntavasta ja asettumaan aloilleen ja tämä taas johti ensimmäisten kylien syntymiseen. Se myös vei pohjaa aikaisemmin vallinneelta metsästäjä-keräilijäyhteisöjen kollektiiviselta yhteishengeltä. Keskeinen asia tässä muutosprosessissa oli karjatalouden kyky tuottaa elintarvikkeita enemmän kuin kullakin hetkellä tarvittiin, sillä koko yhteisön ei enää tarvinnut osallistua yhteistoiminnassa ravinnon hankkimiseen erämaissa.

Lappalaisten elintaso alkoi kohota merkittävästi 1850 vaiheilla ja vuosikymmen vuosikymmeneltä tulevaisuus näytti sen jälkeen yhä lupaavammalta. Millään muulla lappalais-/saamelaisukupolvella ei ole koskaan ollut niin helppoa ja puutteista vapaa elämää kuin tämän päivän ihmisillä. Yhä karttuva tieteellinen todistusaineisto osoittaa, että alueen kantalappalaiset pakotettiin veromaittensa puitteissa elämään ja kehittämään elinkeinojaan mm. poronhoitoa. Voidaankin esittää varsin aiheellinen kysymys, että kun lappalaiset ovat noudattaneet lakia ja eläneet veromaillaan, pitäisikö heidän nyt luopua muualta tulleiden hyväksi oikeuksistaan ja kulttuuristaan, joita he ja heidän esi-isänsä ovat vuosisatojen ajan puolustaneet?

Saamelaisten keskuudessa nykyisin vallitsevan elintason ylläpitäminen ole enää ekologisesti mahdollista. Se on todellinen ongelma. Tästä syystä saamelaisten poliittiset johtajat puhuvat varovaisin sanan kääntein suunnan muuttamisesta. Toisaalta saamelaiset poliittiset johtajat ovat vaatimuksineen saamelaisille annettavista erioikeuksista sysänneet liikkeelle yhteiskunnallisia voimia, joiden pysäyttäminen näyttää olevan lähes mahdotonta. Näyttää siltä, että muutamilla saamelaisilla on voittamaton halu ohittaa historia ja saada kaikkea entistä enemmän muista välittämättä, vaikka suurimmalta osaa ihmiskuntaa puuttuvat yhä mahdollisuudet elämän välttämättömien perustarpeiden tyydyttämiseen.

Jouni Kitti
entinen saamelaispoliitikko

PohjolanSanomat kesäkuu 2008